

Fig. 1448.

10. POȘTA MARITIMĂ („SMR“).

În 1895 s-a înființat Serviciul Maritim Român (S.M.R.) pendinte de Direcția Căilor Ferate Române (C.F.R.).

La 14/26 septembrie 1895 s-a deschis oficial linia maritimă română Constanța -- Constantinopol cu vapoare rapide de pasageri, mărfuri și postă. Respectiv trasee și orare diferite, pînă în 1916 (primul război mondial), traficul postal între București -- Constanța -- Constantinopol -- Pireu -- Alexandria, s-a făcut prin curse mixte, tren -- vapor.

Trenurile în legătură cu vapoarele românești din portul Constanța au fost:

1. Trenul accelerat nr. 21 (Căile Ferate Române), cu plecare din București marți, joi și sîmbătă; în restul zilelor trenul circula numai pînă la Constanța-Gară.
2. Trenul „Orient-Express” (Căile Ferate Franceze), cu ruta: Paris -- Avricourt -- Strassbourg -- Stuttgart -- München -- Viena -- Budapesta -- Vîrciorova -- București -- Constanța -- (Constantinopol);
3. Trenul „Ostende-Express” (Căile Ferate Britanice), cu ruta: (Londra) -- Ostende -- Bruxelles -- Frankfurt -- Nürenberg -- Viena -- Budapesta -- Vîrciorova -- București -- Constanța -- (Constantinopol).

Trenurile „express” ajungeau pînă la gara Constanța-Port, de două ori pe săptămîna, fiind în directă legătură cu vapoarele S.M.R. care plecau și soseau spre și de la Constantinopol.

Datorită creșterii traficului postal, la 1/13 octombrie 1895 se înființează birourile postale ambulante nr. 13 și nr. 14 București -- Constanța și retur, atasate la trenurile nr. 139 și respectiv nr. 140. Acestea circulau zilnic între București și Constanța-Gară, neajungînd pînă în Constanța-Port.

Se precizează că predarea poștei către ofiterul S.M.R. în portul Constanța se făcea, fie de factorul postal al oficiului P.T.T.R. Constanța, fie direct de către conductorii poștali a trenurilor cu oprire în gara Constanța-Port, înainte de miezul nopții, spre a „prinde” vaporul care pleca noaptea (ora 24) spre a ajunge în plină zi la Constantinopol.

Cursele de vapoare (deci și cele postale) de pe linia Constanța -- Constantinopol au fost ulterior prelunțite precum urmează:

07/20.04.1905 pînă la Pireu

10/23.04.1905 pînă la Smirna

05/18.10.1906 pînă la Alexandria (vaporul „Împăratul Traian“).

Începînd de la 1 mai 1911 cursele de vapoare postale Constanța -- Constantinopol se ridică la trei pe săptămîna. Ulterior (august 1913) aceste curse postale au fost transformate în birouri postale ambulante cu Nr. 1 (tur) și Nr. 2 (retur), iar de la Constantinopol, mai departe, continuînd ca simple curse postale.

Între anii 1901 — 1907 cursele de vapoare maritime au fost suspendate temporar din cauze diferite (epidemii de ciumă în orient). Astfel, Constanța — Constantinopol între 12—27 ianuarie, 7 iulie — 1 septembrie și 20 octombrie — 21 noiembrie anul 1901 și 1—13 iulie 1902, Constanța — Smirna — Alexandria între 21 iulie—1907.

Vapoarele S.M.R. care au deservit cursele poștale Constanța — Orient, în perioada 1895 — 1917 au fost: 1. MEDEA, cumpărat din Austria la 31 mai 1895; 2. METEOR, cumpărat din Anglia la 3 iunie 1895; 3. COBRA, închiriat în 1896; 4. IGNATIO FLORIO, de asemenea, luat în chirie în 1896; 5. PRINCIPESA MARIA, noua denumire a vaporului Ignatio Florio, cumpărat în 1897; 6. REGELE CAROL I, construit în șantierele Glasgow—Anglia, în 1898; 7. ROMANIA, construit în șantierele St. Nazaire—Franța în 1906; 8. IMPARATUL TRAIAN, construit de asemenea, la St. Nazaire, în 1906 și 9. DACIA, construit tot de către șantierele St. Nazaire, în 1907.

Orarul vapoarelor S.M.R. (1895—1916).

În perioada 26 iunie 1895 — 1 septembrie 1916 cursele vapoarelor S.M.R. s-au desfășurat după orarul din tabelul nr 45 (F.8/1987).

TABELUL 46

ITINERARIUL CURSEI POSTALE	PERIOADE DE CIRCULAȚIE	NR CURSE PE SAPT.	PLECARI - SOSIRI			
			JUR.		RETUR	
1. (BUCUREȘTI)-CONSTANȚA - -CONSTANTINOPOL	26.09.1895 - 6.02.1896	2				
1. IDEM	6.02.1896 - 28.11.1897	3	D Ma J	D Mi V	D Ma V	D Mi S
1. IDEM	28.11.1897 - 7/20.04.1905	2	D J	L V	S Ma	(S)D Ma
1.CONSTANȚA-CONSTANTINOPOL - PIREU 2.CONSTANȚA-CONSTANTINOPOL - SMIRNA	7/20.04.190502.1906	1 1	D,J			Ma,S
1.CONSTANȚA-CONSTANTINOPOL 2.CONSTANȚA-CONSTANTINOPOL - SMIRNA	02.1906 5/18.10.1906	1 1	D,J			Ma,S
1.C-TA - C-CONSTANTINOPOL - SMIRNA (?) 2.C-TA - C-TINOPOL - ALEXANDRIA	5/18.10.19061908 (?)	1 1	D,J			Ma,S
1.CONSTANȚA-CONSTANTINOPOL 2.C-TA - C-TINOPOL - SMIRNA - ALEXANDRIA	1.05.1909 - 1.10.1909	1 1	D J	L Ma	S V	S Ma
1.CONSTANȚA - CONSTANTINOPOL 2.C-TA - C-TINOPOL - SMIRNA - ALEXANDRIA	1.10.1909 - 1.05.1910	1 1	D J	L L	Ma Ma	Ma S
1.CONSTANȚA - CONSTANTINOPOL - SMIRNA 2.C-TA - C-TINOPOL - PIREU - ALEXANDRIA	1.05.1910 - 1.05.1911	1 1	D J	Ma L	J V	D Mi
1.CONSTANȚA - CONSTANTINOPOL 2.C-TA - C-TINOPOL - SMIRNA - PIREU - ALEXANDRIA	1.05.1911 -1912	2 1	J,D Ma	V,L L	Ma,S S	Mi,D V
1.CONSTANȚA - CONSTANTINOPOL 2.CONSTANȚA - CONSTANTINOPOL - SMIRNA 3.C-TA - C-TINOPOL - PIREU - ALEXANDRIA	1912 ...02.1914	1 1 1	J D Ma	V Ma L	S Ma V	D V Mi
1.CONSTANȚA - CONSTANTINOPOL 2.C-TA - C-TINOPOL - PIREU - ALEXANDRIA 3.CONSTANȚA - BALCIC	...02.1914 - 1.09.1916	2 1 3	J,D Ma	V,L S	S,J V	D,V Mi

Incepînd din 1895 toate cursele postale maritime sau mixte au fost dotate cu stampuri care obliterau corespondența după diferite situații:

- depusă la cutiile postale de la bordul vaselor
- direct conductorilor postali care însoțeau cursele, sau în lipsa acestora
- ofițerului din echipaj — special desemnat în acest scop — care în paralel cu serviciul său de bază îndeplinea și atribuții postale
- conductorilor din trenurile mixte tren — vapor cu oprire în Constanța-Port, sau la vagonul postal al ambulanelor.

Stampilele postale maritime au primit simbolul „SMR”. Ele au fost clasificate în patru grupe¹⁾: 1. Stampile mixte tren — vapor, 2. Stampile utilizate numai la bord, 3. Stampile ale agenților riverane și 4. Stampile deosebite, ale poștei române din Turcia.

10.1. STAMPILELE MIXTE TREN — VAPOR.

Stampilele postale din această categorie au fost găsite numai pe corespondența prezentată la ambulanta feroviară respectivă. În nici un caz nu a fost găsită o astfel de stampilă alături de o stampilă a unui oficiu postal de plecare, ceea ce denotă că între timp se introduseseră „sacii de corespondență” asupra cărora oficiantul nu mai intervenea pentru recartări.

Stampilele mixte tren-vapor se împart în două grupe: 1. Stampilele utilizate în trenurile accelerate (românești), pe ruta București — Constanța și 2. Stampilele utilizate în trenurile expres (internaționale, străine): franceze, pe ruta Paris — București — Constanța și engleze, pe ruta Londra — București — Constanța.

Toate trenurile aveau stampile de două tipuri: una pentru ducere și a doua pentru întoarcere, cu mici deosebiri între ele.

10.1.1. Poșta din trenurile accelerate românești.

SMR1. (fig. 1449). Stampilă dublu-cerc (31/19 mm). În exergă textul: „BUCURESCI —CONSTANTA—CONSPOLI”, în caractere majuscule grotești. Ornament floral cruciform în partea de jos. La mijloc data în litere: ziua, luna cu primele trei litere și anul cu trei cifre.

Date de referință: 25 NOV 897 (fig. 1435) și 21 APR 901 (col. 5).

SMA1 1a, Stampilă similară, de întoarcere: „CONSPOLI—CONSTANTA—BUCURESCI”.

Date de referință: 7 APR 900 și 25 JUL 911 (col. 5).

SMR2. (fig. 1450). Stampilă dublu-cerc (31/19,5 mm). În exergă textul: „BUCURESCI—CONSTANTA—CONSPOLI”, în caractere majuscule grotești. Ornament floral, goarnă poștală, în partea de jos. La mijloc data în litere: ziua, luna cu primele trei litere și anul cu trei cifre.

Date de referință: 5 MAI 896 și 6 SEP 900 (col. 5).

SMR2a. Stampilă similară, de întoarcere: „CONSPOLI—CONSTANTA—BUCURESCI”.

Date de referință: 8 JAN 896 și 14 OCT 910 (col. 5)

1) Ing. Silviu Dragomir, „Stampile de bord utilizate de Serviciul Maritim Român” („Marina” nr. 8/1980 și 9/1981).

10.1.2. Poșta din trenurile expres (străine).

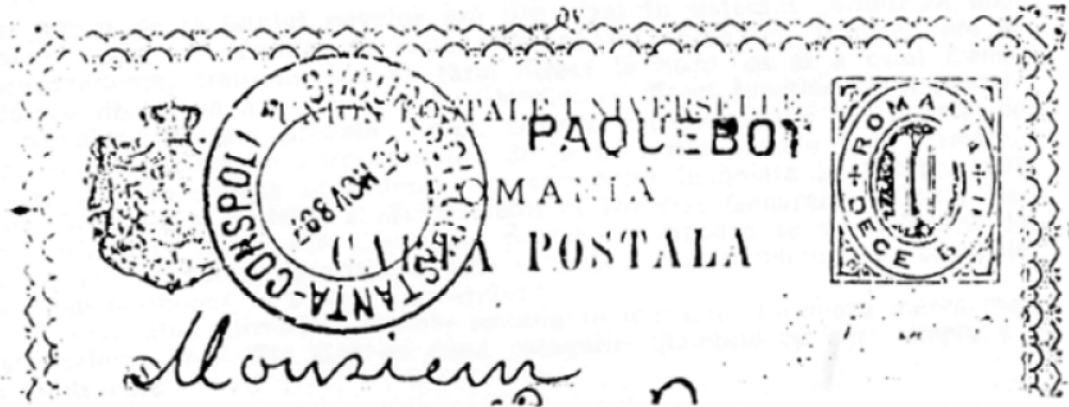
SMR3. EXPRESS/PARIS—CONSPOLI (fig. 1452). Stampilă monocerc, de formă ovală (56/15,5 mm). Inscricția în majuscule grotești între două ornamente (brose înaripate): „EXPRESS/PARIS—CONSPOLI” în partea de sus și „BUCURESCI—CONSPOLI” (jos) cuvinte despărțite printr-o goarnă poștală. Deasupra goarnel o agrafă lină, lungă (22 mm), cu brațele legate prin cerc. La mijloc data în litere: ziua, luna cu primele trei litere și anul în mlesime.

Date de referință: 25 JUL 1896 și 7 AUG 1899 (col. 5).

SMR3a. Stampilă similară, de întoarcere: „EXPRESS/CONSPOLI — PARIS” (fig. 1453), avînd brațele agrafei legate prin „X”, și ca emblemă „roata feroviară înaripată”.

Date de referință: 27 APR 1897 (col. 5).

SMR4. EXPRESS/OSTENDA—CONSPOLI. Stampilă similară cu SMR3, agrata avînd brațele legate prin romb. În partea de jos textul: „BUCURESCI—CONSTANTA—CONSPOLI”.

Date de referință: 20 APR 1896 (Lic. Köhler, 1985).

SMR4a. Stampilă similară, de întoarcere: „EXPRESS/CONSPOLI—OSTENDA“ (fig. 1444).

Date de referință: 20 APR 1896 (col. 5).

SMR5. EXPRESS/TURO—CONSPOLI. Stampilă similară cu precedentele, dar cu ornamente stelate, cu brațe mari, liniare, și dispuse median, la dreapta și la stînga. Jos, inscripția: „CONSPOLI—CONSTANTA—BUCURESCI“.

SMR5a. EXPRESS/CONSPOLI—TURQ (fig. 1455). Stampilă similară de întoarcere“.

10.2. STAMPILE UTILIZATE NUMAI LA BORD.

Serviciul poștal de la bordul navelor era organizat în sistemul „birourilor poștale ambulante“. Aici se efectuau o serie întreagă de operațiuni printre care și primirea corespondenței transmise de pe țărm direct la bord, ca și a celei transmise de călătorii de pe navă — în cursul călătoriei — direct funcționarului poștal: obliterarea expedierii poștale predate direct, trierea corespondenței pe puncte de destinație, preluarea sacilor de corespondență de la birourile poștale fixe, formarea post-pachetelor etc. Se citează prevederea din convenție încheiată la 1 iulie 1897 între Direcția Generală a Poștelor și Telegrafelor și Direcția Generală a Căilor Ferate Române, prin care se stipula: „Serviciul poștal de vapoare se va îndeplini de către un ofițer al vaporului, autorizat a face schimbul corespondenței cu birourile Constanța și Constantinopol, la bordul vapoarelor“.

Stampilele aparținînd birourilor poștale ambulante maritime formează marea majoritate a stampilelor SMR. Ele sînt de două categorii: Stampile cu cerc simplu și stampile cu dublu-cerc.

10.2.1. Stampile cu cerc simplu.

SMR6. Stampilă-monocerc (32 mm). Pe marginea cercului inscripția în majuscule grotești: „SERVICIUL MARITIM ROMAN“ (sus), și „CONSTANTA — CONSTANTINOPOL“ (în partea de jos), text despărțit prin două ornamente simple, punctiforme. La mijloc, data în linie: ziua, luna cu primele trei litere și anul cu trei cifre.

Date de referință: 5 AUG 1914 (col. 5).

SMR6a. CONSTANTINOPOL — CONSTANTA (fig. 1456). Stampilă similară, de întoarcere.

SMR7. Stampilă monocerc (28 mm). Pe marginea cercului inscripția în majuscule grotești „BR.AMB.MARITIM ROMAN“ (sus) și „CONSTANTA — CONSTANTINOPOL“ (în partea inferioară), despărțite prin două ornamente simple, punctiforme. La mijloc, între două calote hașurate transversal, data în linie: ziua, luna cu primele trei litere și anul cu trei cifre. În calota superioară cifra „1“, marcînd linia maritimă de ducere (tur).

Date de referință: 18 JUL 914 (col. 5).

SMR7a. CONSTANTINOPOL — CONSTANTA (fig. 1457). Stampilă similară cu precedentă, de întoarcere (retur), marcată prin cifra „2“.

Date de referință: 28 MAI 914 (col. 5).

10.2.2. Stampilă dublu-cerc.

SMR8 (fig. 1458). Stampilă cu dublu-cerc (28/19 mm). În exergă inscripția: „CONSTANTA — CONSTANTINOPOLE — SMYRNE“. În partea de jos un ornament simplu (steluță). În interiorul cercului mic o grafie deosebită: goarna poștală (sus), la mijloc, data în linie cu ziua, luna (primele trei litere) și anul (trei cifre); în partea inferioară inițialele „S.M.R.“.

Date de referință: 2 SEP 906 (col. 5).

Atenție la falsuri!

SMR8a. SMYRNE — CONSTANTINOPOLE — CONSTANTA, stampilă similară cu precedentă, pentru întoarcere (retur).

Date. Timpurie: 25 APR 906 și tirzie: 17 DEC 910 (col. 5).

SMR9. CONSTANTA — CONSTANTINOPOLE — PYREE. Stampilă „cu goarnă“ similară cu precedentă. În F.8/1981 avem desenul.

Comunicată de arh. dipl. Gabriel Sassower (RPH. 1041/1979).

SMR10. CONSTANTA — ALEXANDRIA. Stampilă dublu-cerc (29/19 mm). Inscripția „CONSTANTA — ALEXANDRIA“ în caractere majuscule grotești. În partea de jos ca ornament, o stea cu opt raze (din patru linii încrucișate). La mijloc data în linie: ziua, luna cu primele trei litere și anul cu trei cifre.

Date, Timpurie 30 DEC 906 și tirzie 30 SEP 913.
 SMR10a. ALEXANDRIA — CONSTANTA (fig. 1459). Stampilă similară cu precedenta, pentru întoarcere (retur).
 Date, 26 JAN 907 și tirzie 7 MAI 914 (col. 5).

Fig. 1456—1459. Stampile maritime de bord („SMR5—SMR8 și SMR10”).

10.2.3. Stampile triliniare (SMR10—SMR13).

Sunt ștampile cu inscripție etajată, pe trei rânduri, de unde și denumirea de „triliniare”, asemănătoare cu ștampilele ambulanțelor poștale feroviare de tip PA15. Sunt de două tipuri, după mărimea cuvintului „PORT”. La Tip. II literele sunt mai puțin înalte. Exemplu: ștampila „CONSPOLI 16—DEC—1911/PORT” (fig. 1461a).

SMR11. ALEXANDRIA (fig. 1460). Stampilă etajată, pe trei rânduri (triliniară). Textul în majuscule groțeste: în partea de sus denumirea localității (portului), „ALEXANDRIA” și în partea de jos cuvântul „PORT”. La mijloc data în linie: ziua, luna cu primele trei litere și anul în milesime, cu două linii despărțitoare.

Date de referință. Timpurie: 5—OCT—1911 și tirzie: 27—APR—1913 (ambele col. 5).

SMR12. COSPOLI (fig. 1461). Stampilă triliniară, asemănătoare cu precedenta. Date de referință. Timpurie: 2—DEC—1911 (F.8 1987). Tirzie 27—APR—1913 (col. 5).

SMR13. PYRFU și SMR14. CONSTANTA (comunicate de Dr. I.N.Cristea):

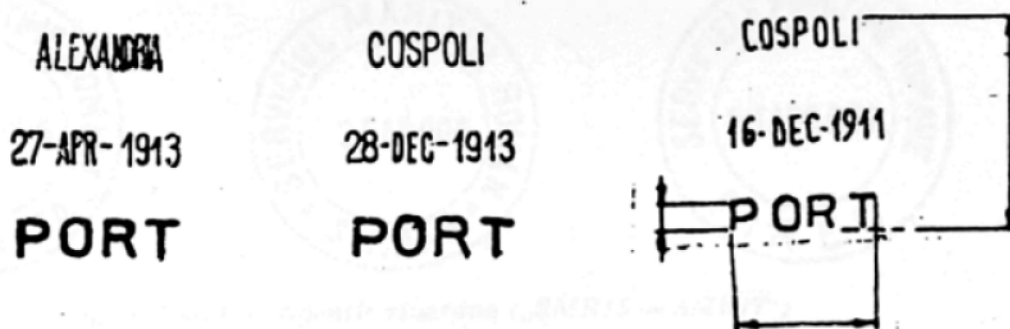

Fig. 1460—1461a. Stampile triliniare („SMR11—SMR12”).

10.3. AGENTII RIVERANE.

Agentele Serviciului Maritim Român riverane erau organizate și pentru transporturile poștale, fapt pentru care ele au fost înzestrate cu ștampuri de tip postal, legenda cuprinzând pe lângă denumirea localității (portul), și apartenența la serviciul de navigație român. Ștampilele respective sunt de două categorii: rotunde (dublu-cerc) și etajate (triliniare).

10.3.1. Stampile rotunde.

SMR15. CONSTANTA (fig. 1465). Stampilă dublu-cerc (30/20 mm). În exergă inscripția în majuscule groțeste: „SERVICIELE MARITIME ROMANE” (sus) și „CONSTANTA” (jos). Două ornamente florale, simple (punctiforme) despart cuvintele. În centru data: ziua, luna cu primele trei litere și anul cu trei cifre.

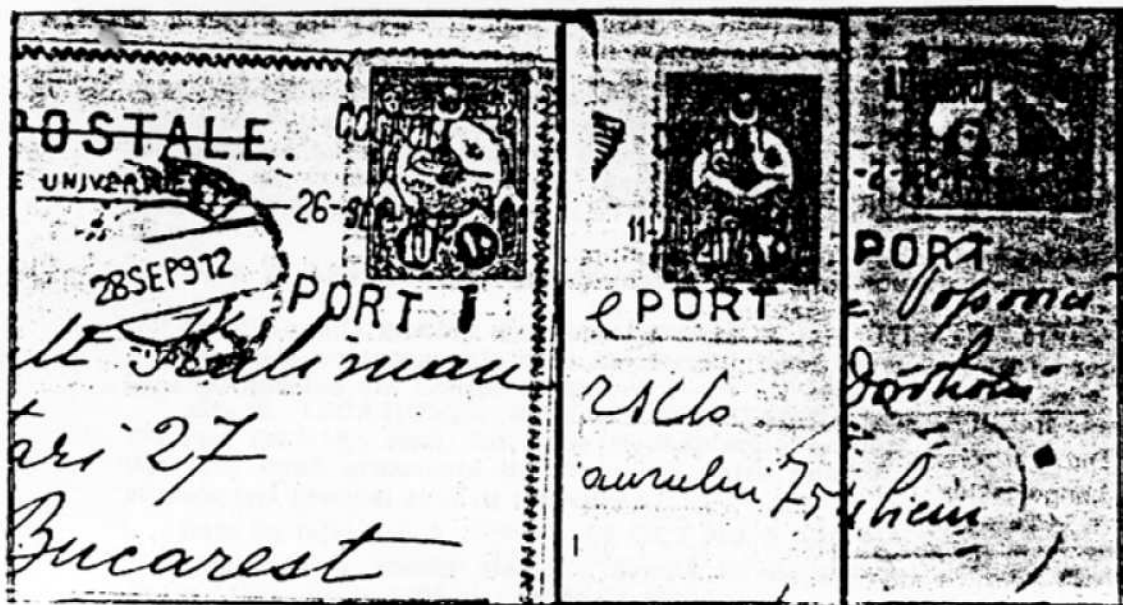

Fig. 1462—1464. Francatari cu mărci turcești și egiptene obliterate cu SMRN și SMR12.

Date. Timpurie: 13 MAI 896 și tirzie: 3 FEB 906 (col. 5).

SMR16. SMIRNA (fig. 1466). Stampilă dublu-cerc (29 20 mm). In exergă inscripția in majuscule groțești: „SERVICIUL MARITIM ROMAN” și după două ornamente simple (patru puncte în cruce), denumirea portului: „SMIRNA”. La mijloc, data in linie: ziua, luna cu primele trei litere și anul cu trei cifre.

Date. Prima zi: 23 MAI 905 (prima zi) și 9 FEB 906 (col. 5).

SMR17. PIREU (fig. 1467). Stampilă dublu-cerc (31 19 mm). In exergă inscripția cu majuscule groțești: „SERVICIELE MARITIME ROMANE” (sus) și denumirea portului (jos): „PIREU”. Data in linie: ziua, luna cu primele trei litere și anul cu trei cifre.

Date: 30 APR 897 (?) și 14 FEB 910 (F.8. 1987).

Fig. 1465—1467. Agenții riverane („SMR15 — SMR17”).

10.4. POSTA ROMANA IN TURCIA.

10.4.1. Oficiul poștal român din Constantinopol.

Este singurul oficiu poștal român funcționind peste hotare cu sediu! în Constantinopol, de unde și denumirea de „Posta Română din Constantinopol”.

A funcționat în localul Agenției S.M.R. între 4 16 martie — 27 apr./9 mai 1896. Durata scurtă de 55 zile a acestui oficiu poștal a determinat și raritatea singurului stempilă utilizat. Stampilele se găsesc pe mărci românești de 5, 10 și 25 BANȚ din seria „SPIC DE GRIU”, supratipărite cu valorile țării gazdă, respectiv „10 PARAS”, „20 PARAS” și „1 PIASTR” (PRL1 — PRL3 din CMRP74).

SMR18. POSTA ROMANA/COSPOLI (fig. 1468). Stampilă monocerc (25 mm).

Inscripția bilingvă. În interiorul cercului textul în majuscule grotești: „POSTA — ROMANA” (sus) și, după două ornamente cruciforme, cuvântul „COSPOLI”. La mijloc, data în llinie: ziua, luna cu primele trei litere și anul cu trei cifre. În exteriorul cercului, pe curbura superioară, textul în caractere arabe și în limba turcă: „ROMANYA VAPURIARINA MAKSUSTUR” (în traducere: „valabil pe vapoarele României”).

Date. 13 APR 896 și 2 MAI 896 (col. 5).

10.4.2. Legația Română din Constantinopol.

Pe unele corespondențe care au circulat între Levant și România apare ștampila Legației Române din Constantinopol.

SMR19. LEGATIUNEA ROMANA/CONSTANTINOPOLI (fig. 1469). Ștampilă dublu-cerc (26,5/19,5 mm). Inscripția în majuscule grotești, părțile componente despărțite prin două ornamente tip cruce din patru puncte. Data în llinie: ziua, luna cu primele trei litere și anul cu trei cifre.

Date de referință: 8 JUN 904, LE OCT 910, 7 APR 914, 19 FEB 919.

Longevitatea acestei ștampile denotă că ea a putut acoperi întreaga perioadă dintre 14/26 aprilie 1896 și decembrie 1919.

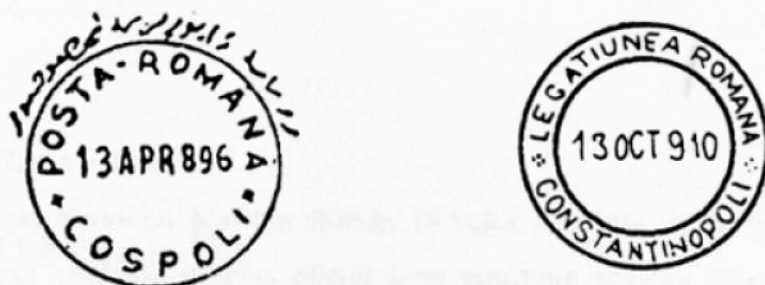

Fig. 1468—1469 SMR18 și SMR19

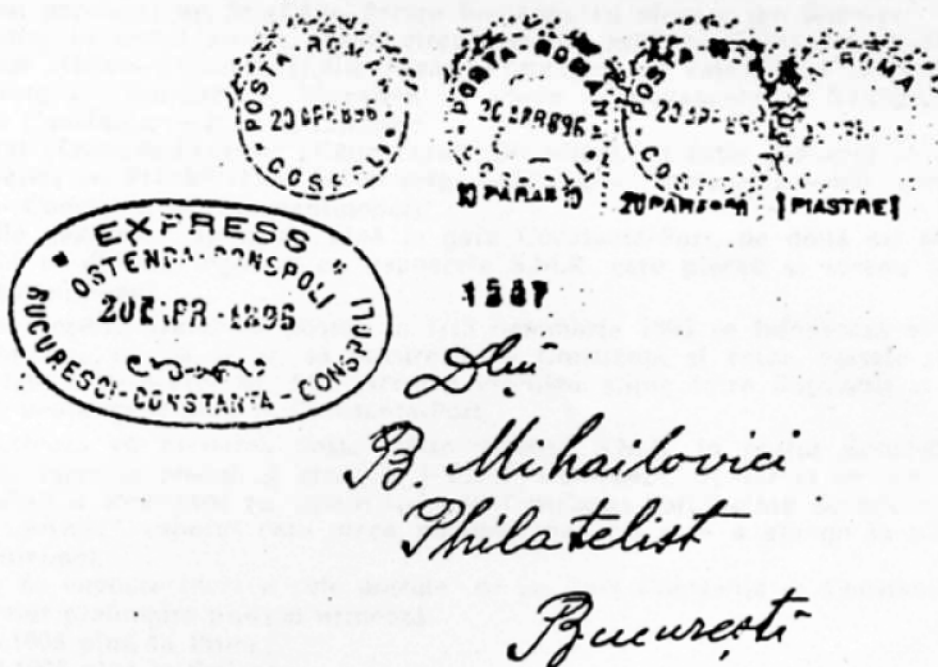

Fig. 1470. Scrisoare francată cu trei mărci 20 PARAS obliterate cu SMR15 și pe plic cu SMR4